

HET VOORNAAMWOORD

Luc Cielen

Het persoonlijk voornaamwoord oefenen vóór de vervoeging van het werkwoord aan bod komt. Dit kan op de volgende manier.

Bij de mondelinge herhaling aansluitend aan de muzikale opmaat voorzie je de herhaling van de voornaamwoorden ik, jij, hij (zij), wij, jullie, zij. Bijvoorbeeld door het gedicht ritmisch te spreken (al of niet in canon) en de rij met persoonlijke voornaamwoorden even te herhalen. De volgende dagen herhaal je dit ook, in een goed tempo. Na een paar dagen of een week stop je hiermee en neem je een andere woordsoort (of iets anders) om te herhalen. Telkens na het gedicht een aantal woorden van de betreffende woordsoort herhalen of laten herkennen.

Het voornaamwoord zegt kort en klaar
Om wie of wat het gaat.
En is het naamwoord eens niet daar,
Het voornaamwoord er dan wel staat.
Daarop laat je de volgende rij van persoonlijke voornaamwoorden volgen.
IK-JIJ-HIJ-WIJ-JULLIE-ZIJ
IK-JIJ-ZIJ-WIJ-JULLIE-ZIJ later uit te breiden met:
IK-JIJ-HET-WIJ-JULLIE-ZIJ (en later ook een rij met MEN en ER)
Met de erbij horende gebaren (zie hieronder).

Een voorbeeld:

Laat 3 kinderen vooraan in de klas komen.

1 van deze 3 kinderen lacht (bijvoorbeeld) of doet iets anders (slaat, stamp, wuift, springt, danst, fluit ...)

Kind 1 lacht en zegt: IK LACH en *wijst naar zichzelf*

Kind 2 zegt tegen kind 1: JIJ LACHT *en wijst tegelijk naar kind 1.*

Kind 2 keert zich dan naar kind 3 en zegt: HIJ LACHT (of ZIJ LACHT) *en wijst daarbij naar kind 1, maar kijkt naar kind 3.*

“Ik” noem je dan de eerste persoon: hij is de eerste die spreekt.

“Jij” noem je de 2e persoon: het is de 2e persoon die sprak en naar de 1e persoon wees.

“Hij” (of zij) noem je nu de 3e persoon: De 2e persoon spreekt over hem (of haar) (= het 1e kind) tegen het 3e kind.

De drie kinderen blijven vooraan staan.

Alle kinderen in de klas (behalve de 3 vooraan) lachen nu.

Alle kinderen zeggen: WIJ LACHEN en *wijzen naar elkaar of leggen de armen over elkaars schouders (per 2 of 3 of meer)*

De drie kinderen vooraan zeggen *tegen de kinderen in de klas en wijzen naar hen*: JULLIE LACHEN

De drie kinderen vooraan kijken nu naar elkaar en zeggen tegen elkaar, terwijl ze naar de kinderen in de klas wijzen: ZIJ LACHEN.

“Wij” noem je nu de 1e persoon
“Jullie” noem je nu de 2e persoon
“Zij” noem je nu de 3e persoon.

Dit doe je enkele keren met steeds een ander werkwoord.

--

Nu maak je ook het onderscheid tussen enkelvoud en meervoud.
In de eerste reeks van 3 personen was er telkens sprake van één persoon.
In de tweede reeks was er telkens sprake van meer dan 1 persoon.

Als het over **MEER** dan 1 persoon gaat, dan noemen we dat **MEERVOUD**.
Als het **ENKEL** over 1 persoon gaat, dan noemen we dat **ENKELVOUD**

(Bij het benoemen van enkelvoud en meervoud ga je dus uit van het meervoud en pas daarna benoem je ook het enkelvoud, zoals in de 2 zinnen hierboven staat). Die twee zinnen kun je ook op het bord zetten en kunnen de kinderen overnemen in hun taalschrift. Die zetten ze bijvoorbeeld in een kader.

De volgende dagen oefen je in de opmaat regelmatig de rij van ik, jij, hij, wij, jullie, zij op verschillende manieren:

1e manier: de klemtoon ligt op het oefenen van het persoonlijk voornaamwoord.

L (leerkracht): 1e persoon enkelvoud? Kn (kinderen): Ik (*de kinderen wijzen naar zichzelf*)

L: 2e persoon enkelvoud? Kn: JIJ (*de kinderen wijzen naar een ander kind en kijken dat kind tegelijkertijd aan*).

L: 3e persoon enkelvoud? Kn: Hij of Zij (later komt er ook HET bij en MEN en ER). *De kinderen kijken naar hetzelfde kind als daarnet, maar wijzen nu naar een ander kind (jongen of meisje en naargelang het geslacht van het kind dat ze aanwijzen zeggen ze HIJ of ZIJ).*

L: 1e persoon meervoud? Kn: Wij (*de kinderen leggen (per 2 of 3 of meer) de armen over elkaars schouders*)

L: 2e persoon meervoud? Kn: jullie (*de kinderen wijzen met een breed armgebaar enkele andere kinderen aan en kijken ook naar die kinderen*)

L: 3e persoon meervoud? Kn: zij. (*de kinderen kijken naar andere kinderen of naar de leerkracht en wijzen de kinderen aan naar wie ze daarnet geweest hebben*).

Dit kan na enkele keren geoefend te hebben, in een vlot en snel tempo verlopen.

2e manier: L geeft een werkwoord op en de kinderen zeggen de vervoeging. De klemtoon ligt nu op de vervoeging van het werkwoord, maar de gebaren van de voornaamwoorden blijven gehandhaafd).

L: ZINGEN, vervoeg!

Kn: ik zing (*ieder kind wijst naar zichzelf*)

Jij zingt (*ieder kind wijst en kijkt naar een ander kind*)

Hij (zij) zingt (*ieder kind kijkt naar hetzelfde kind als daarnet, maar wijst een ander kind aan*)

Wij zingen *(2, 3 of meer kinderen leggen de armen over elkaars schouders)*

Jullie zingen *(ieder kind wijst een aantal kinderen aan en kijkt hen ook aan).*

Zij zingen *(kinderen kijken naar andere kinderen of naar de leerkracht en wijzen de kinderen aan naar wie ze daarnet geweest hebben).*

Dit moet na enkele dagen zéér snel gaan, waarbij de gebaren ook zéér snel wisselen.

Bij deze oefeningen is er nog geen sprake van tegenwoordige tijd, verleden tijd of toekomstige tijd. De oefeningen kunnen in alle mogelijke tijden gedaan worden, afhankelijk van wat de leerkracht opgeeft.

Zo kun je opgeven:

L: SLOEGEN, vervoeg!

En kun je ook dit opgeven:

L: ZULLEN SLAPEN of ZOUDEN SLAPEN of HEBBEN GESLAPEN of HADDEN GESLAPEN of ZULLEN GESLAPEN HEBBEN of ZOUDEN GESLAPEN HEBBEN. Of je kan het ook bij de passieve vorm zoeken zoals bijvoorbeeld:

L: GEPEST WORDEN of WERDEN GESLAGEN of ZIJN GEVALLEN enz.

Deze oefeningen, waarbij de tijden nog niet benoemd worden, zijn een goede voorbereiding op wat later wél benoemd zal worden, namelijk de verschillende tijden van het werkwoord in actieve en passieve vorm.